

AKINEK VILÁGÍTOTTAK A SÁRGARIGÓK

Emlékezés Tatay Sándorra

Én az 1970-es évek közepén kezdtem járni Szigligetre, az Írók Alkotóházába, mint fiatal (nem is olyan fiatal) költő. Sokakkal együtt ott ismertem meg Tatay Sándort, akinek akkorra ott már kisebb legendája volt. Nagy gyűjtőhely volt a hajdani Eszterházy-kastély, idősek, idősebbek és fiatal írósvölgyények is szívesen jártak oda. Persze többnyire olyanok, akik sosem remélhették azelőtt, hogy egyszer hercegi kastély ad szállást, mondhatni otthont számukra. Egyszerre ötven körül szokott lenni a létszám, nyaranta több. A szigligeti háziasszonyok, kik a konyhán dolgoztak, remekül főztek, és csinosak, kedvesek voltak. Ebéd után egy-egy asztal körül sokadalom támadt, körbehúzták a székeket, és beszélgettek, adomáztak. Jeles embernek kellett lennie, aki körül csoportosultak. Nagy László asztala körül mindig sokan voltak. Pilinszky is vonzotta az embereket. De aki meséivel és történeteivel a legtöbb hallgatót tudott asztala körül, az Tatay Sándor bácsi volt, ha éppen ott volt. Így ismertem meg én is, furcsán mozgó szájával, csendes, szinte selypítő hangjának hallgatása közben. Ő persze régi vendég volt, tanúja sok-sok ugratásnak, viccelődésnek, hiszen még akkor is a badacsonyi Rodostónak nevezett menedékház gondnoka volt, amikor az alkotóház megnyílt, s szinte kezdettől fogva tanúja volt az ott történt, nem egyszer furcsa dolgoknak.

(El kell mondanom egy történetet, amit tőle hallottam. A megnyitás után röviddel egyszer Rákosi is meglátogatta a házat, s a társaság az ebédlőből kiment a teraszra. Ott ülőalkalmatosságok voltak, s népünk nagy vezére le akart ülni. Igen ám, de a ház akkori gondnoka, Harsányi úr kiszúrta, hogy azt a széket választja, aminek enyhén szólva is sánta volt az egyik lába. Gyorsan mögé került, s lábát a beteg láb alá dugta. Rákosi oda is ült, semmit sem vett észre, s Harsányinak, míg csak a komcsi bitang föl nem állt, ott kellett tartania a lábát a székláb alatt.)

Sándor bácsi különben a Rodostóban húzta ki a háború utáni, sok-sok felfordulással, nemegyszer gaztettekkel terhes időt, jórészt az ötvenes évek embertelenségeit is, s annyira megszerette a Badacsonyt és a környékét, a környék szívós, dolgos népét, hogy ide nősült, falusi, szép polgárlányt vett feleségül, s fészket rakott szőlővel és egy kis házzal a hegy nem éppen legjárhatóbb magasságában. Dolgozott, szőlőt művelt, hiszen nem állt tőle távol sorsosai élete. Már a Rodostóba annak idején vállon vitte fel a feketén szerzett fél borjút az éjszakában, s ha befagyott a Balaton, téli esteiken átmerészkedett a jégen a somogyi partra egy kis élelembeszerzésre. Ismerte a Badacsony korábbi kismemes és dzsentrí családjainak földfelosztásait, viszálykodásait, benősüléseit éppúgy, mint a Kisfaludy Sándor korának történetét, az egész badacsonyi legendáriumot. Eötvös Károlyon kívül nem volt még író, aki így ismerte és szerette ezt a tájat és ezt a népet. Bár Eötvös a tájat és nemzeti nagyurait ismerte természetesen, Tatay Sándor, a hajdani népi író, a Kelet Népe korábbi szerkesztője, aki diákkorában már bekódorogta Nyugat-Európát, a verejtéket gyöngyöző dolgos embereket is, akikkel részint sorsközösséget vállalt.

S mit ad Isten, az alkotóházi regehallgatóból 1983-ban én is Szent György-hegyi szőlőtulajdonos lettem. Örökségemből egy leművelt, 1200 négyszögöles szőlőt vettem egy rozoga, romos présházzal, de boltíves pincével. Így már hárman lettünk szőlősgazdák az alkotóház vendégei közül: Tatay Sándor, Takács Gyula és én. Ez különös időbeosztásokkal járt. Legjellemzőbb a metszés és a szüret ideje volt. Akkor mindig mindhárman találkoztunk a kastélyban, s onnan jártunk ki szőlőmunkára. S hoztuk persze kóstolónak a saját borunkat. Takács Gyula bambis üvegben, Sándor bácsi fonottas demizsonban, én tízliteres műanyag kannában. Takács Gyula stampedliként kínálta, Sándor bácsi pohárral, én kancsóval – a legfiatalabbnak meg kell adni a módját. Közben az új telepítésben az én kis borházam is elkészült, s ettől kezdve gyakran jártunk egymásnál Sándor bácsival. Elmondtuk gondjainkat, terveinket, bor mellett, diófa alatt beszélgettünk. Illetve Tatay Sándornál körtefa alatt.

Mikor először ott jártam, éppen érett a zamatos körte, a fáról szakítottam. Panaszkodott, hogy az első világháborús, olasz foglyok által rakott, omladozó bástyafal mellett a hegyből lejárnak a vaddisznók, s nagy károkat tesznek az ültetvényben. Mutatta a dúrásokat. Aztán átvezetett a szomszédhoz, akiket Pestről ő csalt ide, s ahol hüvös kéknyelűt kortyoltunk lopóból, mert – ahogy mondta – az egész környéken nekik van már csak kéknyelűjük.

Sándor bácsit mindenki szerette – ő volt a szerethető ember. Ugyanúgy beszélt munkásaival mint a Kossuth-díjasokkal. Az ám! Kossuth-díj! Nem kapott életében sok elismerést, de ezt nagyon várta! Több évben biztosnak tűnt, hogy végre meglesz, aztán mégse. Végül 1991-ben, halálának évében meglelt. Éppen metszésidő volt, együtt voltunk az alkotóházban. Látni kellett volna csendes, megnyugvó boldogságát! Minden asztalra pezsgőt hozatott, s együtt ünnepelt az egész kompánia: vendégek és személyzet. Mert mint a ház nagy erejű titkokat tudó titkos urát, a személyzet is úgy szerette. Mert ő volt a szerethető ember, akiből egyre kevesebb van. Akinek nemcsak a vaddisznók dúrták féltett és gondosan ápolott kertjét, de – ahogy írta valahol később – egy kirepülő sárgarigó csapat is alkonyodó ablaka alatt szállt el, s szinte bevilágították a homályosuló szobát.

